

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.16, november 2020

Indledningen er redigeret af Jon Tafdrup og Kirsten Vad

Tilsyn ved dr.phil. Jes Fabricius Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

Folke-Sang paa Hendes Majestæt Dronningens Fødselsdag

ved Vibeke A. Pedersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Grundtvigs vise
 - 2.1 Komposition og indhold
 - 2.2 Stil og genre
 - 2.3 Melodi
- 3 Efterliv
- 4 Anvendt litteratur
- 5 Anvendte websider

1 Anledning

Visens anledning er dronning Caroline Amalies 45-årsfødselsdag. Hun var født om sommeren, den 28. juni 1796. Dette gør, at hun naturligt kan kobles sammen med netop denne årstid, hvilket også sker i visens mange billeder.

Visen blev trykt som en folder, men ifølge et brev fra vennen Ferdinand Fengers brev af den 30. juni 1841 er sangen efter al sandsynlighed skrevet til den fest, som Fenger afholdt i anledning af dronningens fødselsdag. Ifølge brevet havde han kendt sangen allerede en uge i forvejen, og han takker Grundtvig for den. I øvrigt deltog Bernhard Severin Ingemann i festen, hvor Grundtvigs sang blev sunget to gange (*Breve* 2, s. 336).

2 Grundtvigs vise

2.1 Komposition og indhold

Grundtvig bygger visen op over et skellet, hvor han tager udgangspunkt i forskellige sommerlige naturbilleder, som han efterfølgende knytter til dronningen: I første tredjedel af visen præsenteres en række fænomener, hvoraf de fleste herefter omtolkes og udfoldes i anden tredjedel. Andenlinjen i de første syv strofer har næsten identisk opbygning, og i de første fem andenlinjer varierer verballedet knyttet til de genoptagede grammatiske subjekter fra førstelinjerne. Poetisk spilles på, at de nordiske sprog oprindeligt havde tre grammatiske køn, hvorfor man kan referere til ting med 'hun': "Hun sidder som", "Hun stander som", "Hun stiger som", "Hun skrider som", "Hun daled som" (strofe 1-5 – kun rose og sol er dog oprindeligt femininum). De fleste af disse verber angiver det ophøjede ved dronningens position, skønt de grammatiske subjekter er hentet i naturen: Rose, bøg, lille agerlærke, solen.

Efter overgangsstrofen (7) udfolder de efterfølgende strofer (8-11) dernæst billederne fra de foregående strofer, denne gang med dronningen som subjekt, der nu tillægges karakter af netop rose, bøg, lærke og solen. Således sammenføjer Grundtvig dronningen med naturen i det land, hun hersker over. Landskabet er det ideelle østdanske, som også tidens malere yndende at skildre.

De sidste strofer (12-18) udfolder dronningens danskhed og sociale engagement.

Omkvædet, "Over Dannemænds Hjerter fører Dronningen Spiret", betoner dronningens følelsesmæssige forhold til undersåtterne, ikke magtpositionens, idet 'spir' er et andet ord for scepter. Samtidig spiller Grundtvig på den kendte lokalitet på Møn, 'Sommerspiret', der på Grundtvigs tid rejste sig i nærheden af den kridtformation, der kaldtes 'Dronningestolen' ([Jørgensen](#)). Begge er nu styrtet ned, men Grundtvig havde tidligere forbundet de to lokaliteter med hinanden og med en dansk dronning (se [indledning til "Dronningestolen" her](#)).

Visen til dronningens fødselsdag 1841 har en metrisk simpel opbygning med stærke folkevisetræk og virker både hengiven og personlig, fordi Grundtvig fremhæver dronningens gode karakteregenskaber, fx omsorg for de små i samfundet (både aldersmæssigt og socialt). Dette engagement havde bl.a. givet sig udtryk ved, at Caroline Amalie havde oprettet asyl for mindre børn i såvel København som Odense i henholdsvis 1829 og 1836 ([Bjørn](#)). Grundtvig fremhæver den barnløse dronningens interesse for forældreløse børn i strofe 11-14 og henviser til hendes sølvbryllup året før i strofe 17 (læs om de to hyldestsange, han skrev i den anledning, [her](#) og [her](#)).

Grundtvig understreger, at dronningen også er en kender af det danske (strofe 12). Han havde endda selv været med til at give hende en indføring i dansk historie ved sine historiske foredrag for hende og nogle udvalgte hofdamer fra marts til maj 1839 (*Bibliografien* 2, s. 137).

2.2 Stil og genre

Visen er i traditionel folkevisestil. Strofeformen er tolinjet med et omkvæd, der gentager budskabet: Caroline Amalie som fører scepteret over "Dannemænd". Hos

Grundtvig er ordets oprindelige betydning af hæderlige eller udmærkede mænd næsten forsvundet – her betyder det nærmest kun “danske mænd”. På grund af den meget regelmæssige metrik med ensartede jambisk-anapæstiske femslagsrækker kan visen betegnes som en kunstballade – i modsætning til middelalderens fri udfyldning af trykssvage stavelser.

Folkevisestilen understreges yderligere ved en række stilistiske markører: Ubestemt form: “Skøn rose”, “grønne Lund” og “Kaabe rød” (strofe 1, 2 og 8), ved omvendte ordstillinger: “Kaabe graa” (strofe 3 og det foregående eksempel), ved “alt som” som sammenligning (strofe 7), ved adverbier på ‘-lig’: “blidelig” (strofe 9).

Grundtvig kalder visen for en “Folke-Sang”, hvilket passer fint pga. den enkle opbygning og kendte melodi.

2.3 Melodi

Til folkevisen *Valdemar og Tove* med førstelinjen “Der gaar Dands i Borgegaard” findes en melodi i Abrahamson m.fl. 1814, bind 5, s. XLIV, nr. 95. I bind 2 heraf er teksten optrykt med små ændringer efter Peder Syvs *Tohundredvisesbog*, del 4, nr. 44 (DgF 121 D). Grundtvig ejede begge disse folkeviseudgaver, som var dem, de tidlige romantiske digtere oftest henviste til.

3 Efterliv

Grundtvigs vise blev ganske populær. Ud over at den blev genoptrykt i *Adresseavisen* den 28. juni, dvs. på majestætens fødselsdag, og i sanghæftet *Viser og Sange for Danske Samfund*, vandt den også en vis folkelig udbredelse. Peter Rørdam skrev 30. maj 1842 til Grundtvig, at han året før havde lært den til et omrejsende musikerpar, og at de, da de kom tilbage i 1842, stadig sang visen og endda havde sunget den for kronprinsen (Rørdam 1891, bind 1, s. 259 f.).

4 Anvendt litteratur

- Abrahamson, Werner Hans Frederik; Rasmus Nyerup & Knud Lyne Rahbek (1812-1814) *Udvalgte Danske Viser fra Middelalderen; efter A.S. Vedels og P. Syvs trykte Udgaver og efter haandskrevne Samlinger udgivne paa ny*, bind 1-5. København.
- Adresseavisen, se *Kjøbenhavns Kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger* (1841).
- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954).
- *Breve 2* 1926, se Grundtvig, N.F.S. (1924-1926).
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 1-4. København.
- *Kjøbenhavns Kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs*

Efterretninger (1841), nr. 148, 28. juni. København.

- Grundtvig, N.F.S. (1924-1926) *Breve fra og til N.F.S. Grundtvig*, bind 1-2, udg. Georg Christensen & Stener Grundtvig, bind 2: (1821-1872). København.
- Rørdam, Peter (1891-1895) *Peter Rørdam. Blade af hans Levnedsbog og Brevvexling*, udg. H.F. Rørdam, bind 1-3, bind 1 (1891): fra 1806 til 1844. København.
- Syv, Peder (1695) *Et Hundrede Udvalde Danske Viser, Om Allehaande merkelige Krigs-Bedrivt og anden selsom Eventyr, Som sig her udi Riget Ved Gamle Kæmper, Navnkundige Konger, og ellers fornemme Personer begivet haver, af Arilds Tid til denne nærværende Dag. Forøgede med det Andet Hundrede Viser Om Danske Konger, Kæmper og Andre, Samt hosføiede Antegnelser, Til Lyst og Lærdom*. København.
- *Valdemar og Tove* (DgF 121) i *Danmarks gamle Folkeviser* (1858-1863), bind 1-12, bind 3. København.
- *Viser og Sange for Danske Samfund* (1840-1842), hæfte 1-4. København.

5 Anvendte websider

- [Bjørn, Claus "Caroline Amalie" i Dansk kvindebiografisk leksikon](#) (20. februar 2020)
- [Jørgensen, Bent "Sommerspiret – en majstang af kridt" på navn.ku.dk under Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet](#) (2. september 2020)